

ชื่อวิทยานิพนธ์ : นมกการฎีกา : แปลและศึกษาวิเคราะห์

ผู้วิจัย : พระมหาจรัญ อุตุตมธมโม (บัวชูก้าน)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ :

: พระสุธีธรรมานวัตร, ผศ.ดร. ป.ธ.๙, M.A., Ph.D.

: ศาสตราจารย์พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ, ป.ธ.๙, M.A.,ราชบัณฑิต

: ผศ.ดร. สมิตพิล เนตรนิมิตร, ป.ธ.๙, พธ.บ., พธ.ม., Ph.D.

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ (๑) เพื่อแปลคัมภีร์นมกการฎีกาออกมาเป็นภาษาไทย (๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์นมกการ และนมกการฎีกา ในด้านชีวประวัติผู้แต่ง สมัยที่แต่ง โครงสร้าง ไวยากรณ์ เนื้อหา ลักษณะการประพันธ์ สำนวนภาษา และความอลังการ

สำหรับวิทยานิพนธ์นี้มีคัมภีร์ ๒ คัมภีร์ที่ต้องใช้ประกอบงานวิจัย คือ คัมภีร์นมกการที่เป็นคัมภีร์ต้นสาย กับ คัมภีร์นมกการฎีกา ที่เป็นคัมภีร์อธิบาย

ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์นมกการฎีกา แต่งโดย พระสังฆมหานายกเถระ ชื่อว่า เรวตาทิบัณฑิต ราชศาสนวังสะ มหาธมมราชครู อัครมหาบัณฑิต แต่งที่ประเทศพม่า พ.ศ. ๒๔๘๕

นมกการ มีโครงสร้างเดียว คือมีประธาน ขยายประธาน มีกริยา ขยายกริยา รูปแบบเป็นฉันทลักษณ์ ไวยากรณ์สมบูรณ์

นมกการฎีกา มีครบทั้ง ๕ โครงสร้าง รูปแบบบรรยาย (ร้อยแก้ว) ผสมผสานฉันทลักษณ์ ไวยากรณ์สมบูรณ์ ข้อผิดพลาดมีบ้าง สันนิษฐานว่าเกิดภายหลัง

นมกการ เนื้อหาเกี่ยวกับพุทธคุณ และความปรารถนาของผู้แต่งคัมภีร์ เน้นเกี่ยวกับการพรรณนาพุทธคุณ

นมกการฎีกา เนื้อหาเกี่ยวกับขยายความพุทธคุณ อธิบายศัพท์ไวยากรณ์ นำ ธรรมมาประกอบการอธิบาย

นนักการ ลํ านั้ๆ ลักษณะคล้ายบทสวดทั่วไป คัมภีร์นี้มีความอลังการในการ
เลือกใช้คำ ศัพท์ ใช้คำ ที่เพี้ยนจากสุกตํ สุกตํ สรณํ สรณํ คํ าคือแตกต่างความหมายต่างกัน
เรียกว่า ความอลังการ

นนักการฎีกา ลํ านั้ๆ ขยายเนื้อความ แสดงให้เห็นความหมายของศัพท์
องค์ประกอบที่ลํ าคัญของศัพท์ให้ประโยชน์พิเศษลํ าทหรับนักศึกษภาษาบาลีลํ าคัมภีร์นี้
สามารถแสดงจุดเด่นจุดด้อยของคัมภีร์ต้นแบบได้ มีความอลังการเรื่องไวยากรณ์ ขยายเนื้อความ
สรุปความชัดเจน ได้เห็นแนวคิด ความพยายาม และศรัทธาที่มั่นคงต่อพระพุทธศาสนา ผู้แต่งได้
ใช้สติปัญญาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชนรุ่นหลังอย่างประมาณค่ามิได้

Thesis Title : Namakkāraṭīkā : Translation and
Analytical Study
Researcher : Phramahā Jarun Uttamadhammo (Buachugan)
Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Studies)
Dissertation Supervisory/committee
: Asst. Prof. Dr. Phrasutitammanuvutr, Pali IX,
M.A., Ph.D.
: Prof. Adisak Thongboon, Pali VII, M.A.,
Royal Fellow
: Asst.Prof. Dr. Samiddhipol Netnimit Pali IX,
B.A., M.A., Ph.D.
Date of Garduation : February 17, 2014

ABSTRACT

This research is two objectives namely :- (1) to translation the Namakkāraṭīkā Scriptures into Thai. (2) to Analytical study the Namakkāra and the Namakkāraṭīkā in the sense of the author's the biography, the time of composing, the structure, the grammar, the essence, the language composition, the idioms and the great.

The findings of this thesis showed : The Namakkāraṭīkā scriptures was composed by Ven. by Phrasaṇghamahānāyakathēra The renamed Rēvatābhipaṇḥita Dhajasāsanavuṇsa mahārājakuru ukkamahāpuṇḍita at Burma in 2489 B.E.

Namakkāra is one structure, that is the subject, the word quahfying the subject, the verb, the word quahfying the verb with the form is prosody and the perfectly grammar.

Namakkāratīkā is at all the 5 structures, the form as description together with the is fully prosody, the complete grammar. There may be some mistakes which is considered as arising at the later Time.

Namakkāra is at the essence about the Buddha's virtues and the wishes possessed by the composer of the scriptures emphasizing the Buddha's virtues

Namakkāratīkā is at enlarging the the Buddha's virtues. It at the explanation of at the words and the grammar and the bringing at the Dhamma for the explanation.

Namakkāra is at short idiom at the characteristic at the general chants. This scripture is at the decoration in selecting the mas at the words and at usage at the similar words such as sukataṃ sukataṃ saraṇaṃ saraṇaṃ. the same word which is at different meaning is called Alanakāra.

Namakkāratīkā is the idiom which is composed to enlarge the meaning shows the meaning at the words, the important organs at the words. This point gives out the special benefit to the students studying the Pāli language. The important point is that this scripture can show the important point and weak point at the original scripture. However, there are the decorations about the grammar, the extension at the meaning and conclusion at the clarity. To see the viewpoint, the effort and strong faith to Buddhism. The composer used his wisdom and mindfulness which cause the benefits to arise to the later generation uncountable values.

พระมหาจรัญ อดตมธมโม (บัวชู้ก้าน)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	น
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๕
๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๗
๑.๘ ประโยชน์ที่จะได้รับ	๘
บทที่ ๒ ศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์นัมการฎีกา	๙
๒.๑ ประวัติผู้แต่ง	๙
๒.๒ สมัยที่แต่ง	๙
๒.๓ ต้นฉบับภาษาบาลีที่ใช้ในการวิจัย	๑๐
๒.๔ ปณามคาถา	๑๔
๒.๕ เนื้อหาโดยย่อ	๑๕
๒.๕.๑ คัมภีร์นัมการ	๑๖
๒.๕.๒ คัมภีร์นัมการฎีกา	๒๑
๒.๖ จุดประสงค์ในการแต่ง	๒๘

๒.๗ วิธีนับ	๒๕
๒.๘ นิคมคาถา	๓๒
บทที่ ๓ ศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์นัมการฎีกา	๓๔
๓.๑ ที่มาของเนื้อหา	๓๔
๓.๑.๑ พระไตรปิฎก	๓๔
๓.๑.๒ อรรถกถา	๕๒
๓.๑.๓ ฎีกา	๖๒
๓.๑.๔ อนุฎีกา	๖๓
๓.๑.๕ ไวยากรณ์	๖๘
๓.๒ วิเคราะห์นัยทักขณในคัมภีร์นัมการ และคัมภีร์นัมการฎีกา	๗๓
๓.๓ วิเคราะห์นัยทักขณที่แต่งขึ้นใหม่ในคัมภีร์นัมการฎีกา	๘๓
๓.๔ ลักษณะภาษาบาลีและคำ ประพันธ์	๑๑๕
๓.๕ ความนิยมในการใช้คำ สำหรับคำ บางคำ	๑๒๔
๓.๖ ประโยคและสำนวนภาษาบาลี	๑๒๕
๓.๗ ไวยากรณ์ในคัมภีร์นัมการ และคัมภีร์นัมการฎีกา	๑๓๐
๓.๘ คุณค่าของคัมภีร์นัมการฎีกา	๑๖๑
บทที่ ๔ คัมภีร์นัมการฎีกาแปล	๑๖๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๓๓๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๓๓๖
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๓๘๐
บรรณานุกรม	๓๘๑
ภาคผนวก ๑	๓๘๖
ภาคผนวก ๒	๔๓๔
ภาคผนวก ๓	๔๕๒
ประวัติผู้วิจัย	๔๖๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. การใช้ตัวย่อภาษาไทย

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ๔ ชุด คือ (๑) พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐) (๒) พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๕ (๓) อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๔) พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหา- มกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๒๕ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (บาลี)	=	วินยปิฎก	มหาวิงฺคฺปาติ	(ภาษาบาลี)
วิ.มหา. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	มหาวิงศ์	(ภาษาไทย)

พระสูตรตันตปิฎก

ที.ม. (บาลี)	=	ทีฆนิกาย	มหาวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ที.ม. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (บาลี)	=	มชฺฉิมนิกาย	มชฺฉิมปณฺณาสกปาติ	(ภาษาบาลี)
ม.ม. (ไทย)	=	มชฺฉิมนิกาย	มชฺฉิมปณฺณาสก	(ภาษาไทย)
สํ.นิ. (บาลี)	=	สํ ยุตตนิกาย	นิทานวคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
สํ.นิ. (ไทย)	=	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
อญ. ทสก. (บาลี)	=	อญฺจุตฺตรนิกาย	ทสกนิปาตปาติ	(ภาษาบาลี)
อญ. ทสก. (ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ป. (บาลี)	=	ขุทฺทกนิกาย	ปฏฺิสมฺภิทามคฺคปาติ	(ภาษาบาลี)
ขุ.ป. (ไทย)	=	ขุททกนิกาย	ปฏฺิสมภิทามวรรค	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.วิ. (บาลี) = อภิธรรมปิฎก วิภังคปาติ (ภาษาบาลี)

อภิ.วิ. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก วิภังค์ (ภาษาไทย)

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.อ.(บาลี) = วินยปิฎก สมณุตปาสาทิกา ภิกขุวิภังค์ – ปรีวารอฎฐกถา (ภาษาบาลี)

วิ.อ.(ไทย) = วินัยปิฎก สมณุตปาสาทิกา ภิกขุวิภังค์ – ปรีวารอรรถกถา (ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ที.ม.อ. (บาลี) = ทีฆนิกาย สุมงฺคฺลวิลาสิณี มหาวคฺคอฎฐกถา (ภาษาบาลี)

อง.ทสก.อ.(บาลี) = องฺคุตฺตฺรนิคาย มโนรตฺตปฺรณี ทสกนิปาตอฎฐกถา (ภาษาบาลี)

ปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ. (บาลี) = วิสุทฺธิมคฺคปกรณ์ (ภาษาบาลี)

วิสุทฺธิ. (ไทย) = วิสุทฺธิมรรคปกรณ์ (ภาษาไทย)

ฎีกาปกรณ์วิเสส

วิสุทฺธิ.ฎีกา (บาลี) = ปรมตฺถมณฺธุสา วิสุทฺธิมคฺคมหาฎีกา (ภาษาบาลี)

นม. (บาลี) = มนุการ (ภาษาบาลี)

นม.ฎีกา. (บาลี) = นมการฎีกา (ภาษาบาลี)

คัมภีร์ไวยากรณ์

นิตฺติ.ธาคฺ. (บาลี) = สทฺทนิตฺติ ธาคฺ.มลา (ภาษาบาลี)

นิตฺติ.สุตฺต. (บาลี) = สทฺทนิตฺติ สุตฺตมลา (ภาษาบาลี)

นิตฺติ.ปท. (บาลี) = สทฺทนิตฺติ สทฺทมลา (ภาษาบาลี)

วุดฺโต. (บาลี) = วุดฺโตทฺยปกรณ์ (ภาษาบาลี)

กจฺจา. (บาลี) = กจฺจายนปกรณ์ (ภาษาบาลี)

รูป. (บาลี) = ปทฺรูปสัทฺธิ (ภาษาบาลี)

โมคฺค. (บาลี) = โมคฺคคฺคฺคานปกรณ์ (ภาษาบาลี)

๒. การระบุหมายเลขภาษาไทย

๒.๑ การอ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาบาลี ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุเล่ม / ชื่อ / หน้า ตามลําดับเลข.นวก. (บาลี) ๒๓/๒๓/๓๒๘. หมายถึง การอ้างอิงระบุถึงคัมภีร์พระสุตตันตปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐) บาลี เล่มที่ ๒๓ ชื่อที่ ๒๓ หน้า ๓๒๘

๒.๒ การอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า ตามลําดับเลข.ม. (ไทย) ๑๐/๔๐๒/๓๓๕-๓๓๗. หมายถึง คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก ที่มณีกายมหารรรค ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๑๐ ชื่อที่ ๔๐๒ หน้า ๓๓๕ - ๓๓๗

๒.๓ การอ้างอิงพระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาบาลี ระบุชื่อคัมภีร์ และระบุ เล่ม หรือ ชื่อ/หน้า ตามลําดับเลข.ม.อ. (บาลี) ๑๖๔/๑๔๕. หมายถึง คัมภีร์สุมังคลวิลาสิณี ที่มณีกายมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชื่อที่ ๑๖๔ หน้า ๑๔๕ หรือ อัง.เอกาทศก.อ. (บาลี) ๓ / ๑๕ / ๓๘๕. หมายถึง อังคุตตรนิกาย มโนรทปุณณิ เอกาทศกอรรถกถา เล่ม ๓ ชื่อที่ ๑๕ หน้า ๓๘๕

๒.๔ การอ้างอิงคัมภีร์อื่นๆ เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรคฉบับภาษาไทย ระบุ ชื่อคัมภีร์ / ชื่อ / หน้า ตามลําดับเลข.สุท. (ไทย) ๔๗/๑๘๒-๑๘๕. หมายถึง คัมภีร์วิสุทธิมรรคฉบับภาษาไทย แปลและเรียบเรียงโดยสมเด็จพระพุทธมหาราช (อาจ อาสภมหาเถร) ฉบับเล่มเดียวจบ ชื่อที่ ๔๗ ตั้งแต่หน้า ๑๘๒-๑๘๕